

**МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ – ПЛОВДИВ
ФАКУЛТЕТ „ОБЩЕСТВЕНО ЗДРАВЕ“
ЦЕНТЪР ЗА ДИСТАНЦИОННО ОБУЧЕНИЕ**

ЛЕКЦИЯ №1

**ЕПИДЕМИОЛОГИЯТА КАТО НАУКА.
ОСНОВНИ ПОНЯТИЯ В ЕПИДЕМИОЛОГИЯТА.
ИЗМЕРВАНЕ И СРАВНЯВАНЕ ЧЕСТОТАТА НА
ЗАБОЛЯВАНИЯТА**

Доц. д-р Стела Георгиева, дм

Катедра „Общественоздравни науки“

План на лекцията:

- 1. Историческо развитие, определение и обхват на епидемиологията**
- 2. Основни понятия в епидемиологията - риск, рисков фактор, популация в риск, експозиция, експонирани и неекспонирани лица**
- 3. Измерване на здравето и болестта**
- 4. Основни измерители на честотата на заболяванията**
- 5. Абсолютно и относително сравняване на честотата на възникване на болестите**

Историческо развитие, определение и обхват на епидемиологията

- 📄 **Епидемиология - наука за болестите сред населението**
- 📄 **Хипократ посочва връзката между някои фактори на околната среда и възникването и развитието на болестите**
- 📄 **Бавно развитие до 19-ти век, описвайки основно епидемиите от инфекциозни болести, без да се правят опити за измерване ефекта на отделните причини**

Историческо развитие, определение и обхват на епидемиологията

📄 1662 г. - Дж. Граунт изучава ежеседмичните доклади за ражданията и умираанията в

📄 Лондон, като за пръв път количествено

📄 описва модела на болестите сред

📄 популацията

- Броят на мъжете надхвърля този на жените при ражданията, но и при умираанията
- Сезонни вариации на смъртността
- Опитва се количествено да оцени смъртността от чума в Лондон и да опише характеристиките на годините, в които избухват чумните епидемии
- Посочва необходимостта от рутинно събиране на данни за болестите в човешките популации

Историческо развитие, определение и обхват на епидемиологията

**1839 г. - У. Фар основава
система за рутинно
изучаване на причините
за смърт в Англия и Уелс**

Историческо развитие, определение и обхват на епидемиологията

У. Фар сравнява модела на болестите при женените и неженените лица и при различните професии

- Разглежда много методологични въпроси, значими и за модерната епидемиология – напр. дефиниране на популацията в риск, избор на подходяща група за сравнение, оценка на вероятността други фактори да имат влияние върху резултатите, като възраст, продължителност на експозицията или общия здравен статус**

Историческо развитие, определение и обхват на епидемиологията

Д-р Джон Сноу доказва по време на холерната епидемия в Лондон през 1848-1854 г. връзката между заболяването и качеството на питейната вода

Д-р Сноу установява чрез сравняване на смъртността, че по-високи ниво се наблюдават сред населението в Сохо, снабдявано с вода от Southwark & Vauxhall Company, в сравнение с получаващите вода от Lambeth Company.

Историческо развитие, определение и обхват на епидемиологията

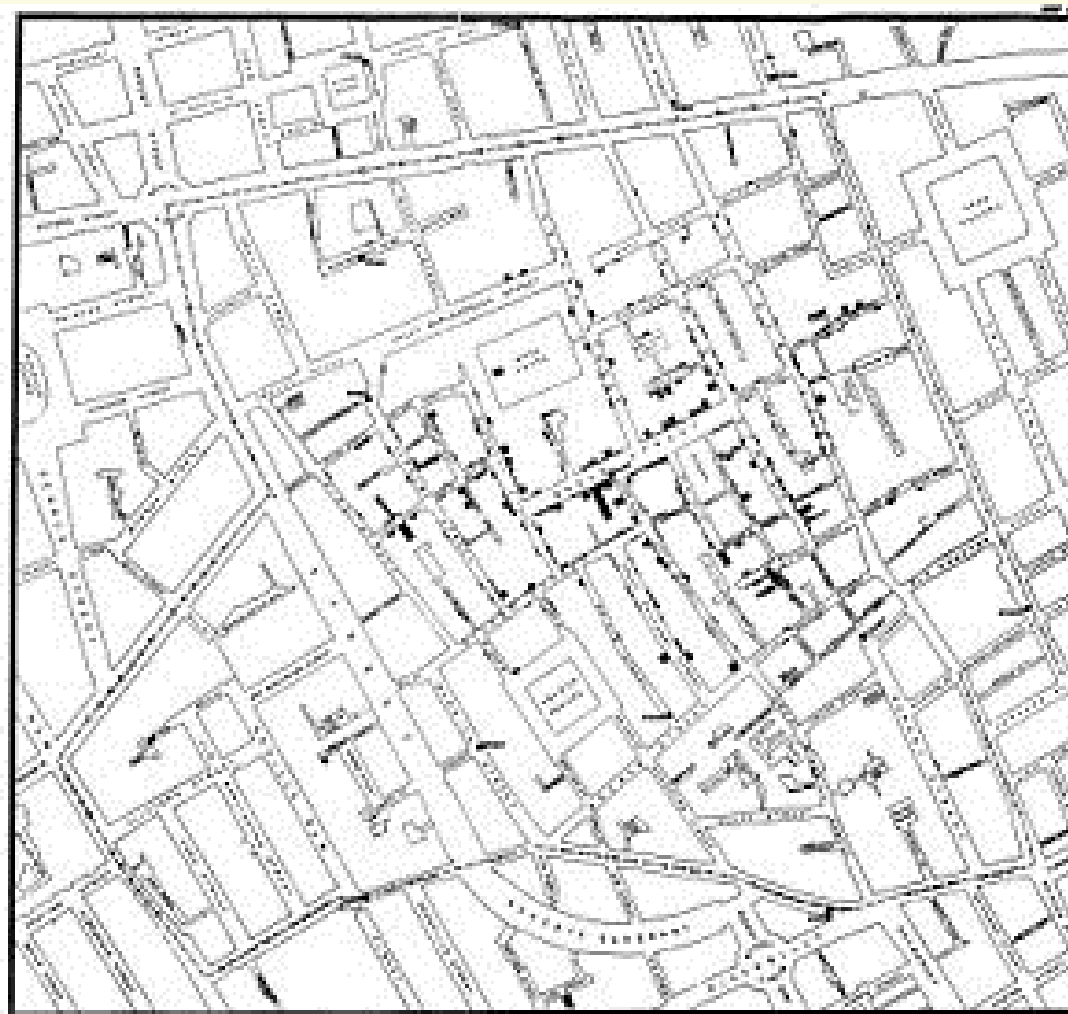
Смъртност от холера за периода 1853-1854 г. в Лондон според водоснабдяващата компания

Водоснабдяваща компания	Смъртност на 100 000
➤ Southwark & Vauxhall Company	114
➤ Двете компании	60
➤ Lambeth Company.	0

Историческо развитие, определение и обхват на епидемиологията

📄 **Джон Сноу постулира, че холерата се предава чрез замърсената вода по неизвестен тогава механизъм**

Историческо развитие, определение и обхват на епидемиологията

 Джон Сноу пръв събира в едно проучване трите компоненти на епидемиологията – честота, разпределение и детерминанти на болестите

 Той използва подход на изучаване на болестите, който епидемиолозите прилагат и днес

- **Формулира хипотеза**
- **Проверява хипотезата**
- **Търси алтернативни обяснения за своите наблюдения**

Историческо развитие, определение и обхват на епидемиологията

 Подобряването на стандарта на живот и обществената хигиена и здравеопазване водят до постепенно увеличаване сред причините за смърт на дела на хроничните неинфекциозни болести , които имат продължителен латентен период (10-30 г.) и често са с неустановена или мултикаузална етиология.

Историческо развитие, определение и обхват на епидемиологията

 От средата на 20-ти век епидемиологията включва като обект на изследване хроничните неинфекциозни болести

 Това води до:

- **Промяна в популационните групи, към които са насочени обществените здравни интервенции**
- **Разширяване на съдържанието на понятието епидемия**
- **Разработва се нова епидемиологична методология за справяне с проблемите на дългия латентен период и ниския или умерен ефект на експозицията**

Историческо развитие, определение и обхват на епидемиологията

- След Втората световна война се наблюдава бърз и систематичен прогрес в развитието на принципите и методите на епидемиологичната наука
- Развиват се нови методи на изследване и техники за събиране и анализиране на данни, улесняващи оценката на рисковите фактори за хроничните болести (проучване случай-контрола и кохортни проучвания)
- В началото на 50-те години се прилагат принципите и методите на епидемиологичния дизайн, провеждането на проучването и анализа на данните към клиничните изпитвания и се оформя експерименталната епидемиология

Видни епидемиолози на XX в.

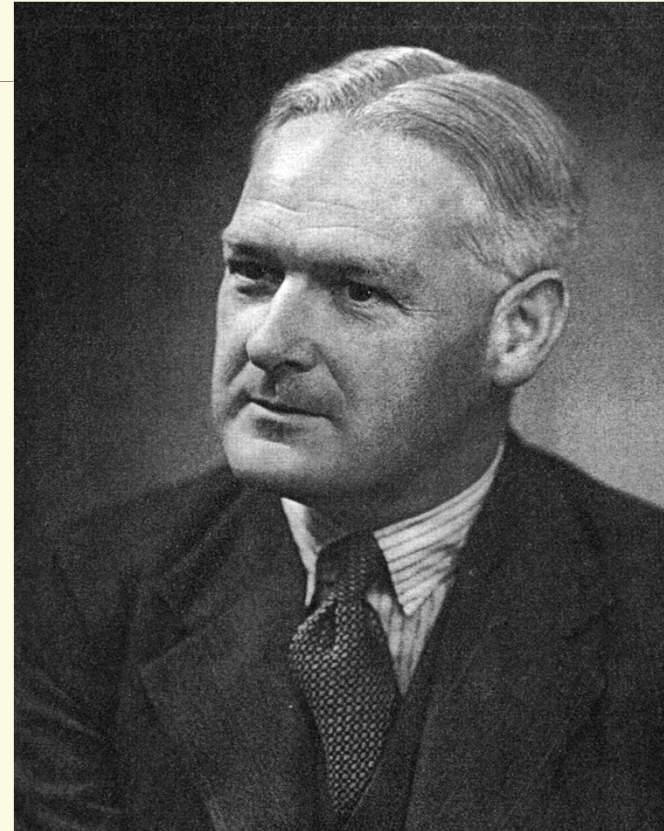
Д-р Жанет Елизабет
Лейн-Клейпън

Създателка на
ретроспективните
кохортни (1912) и
проучванията случай-
контрола (1926)

Епидемиолози на XX в.

Сър Ричард Дол

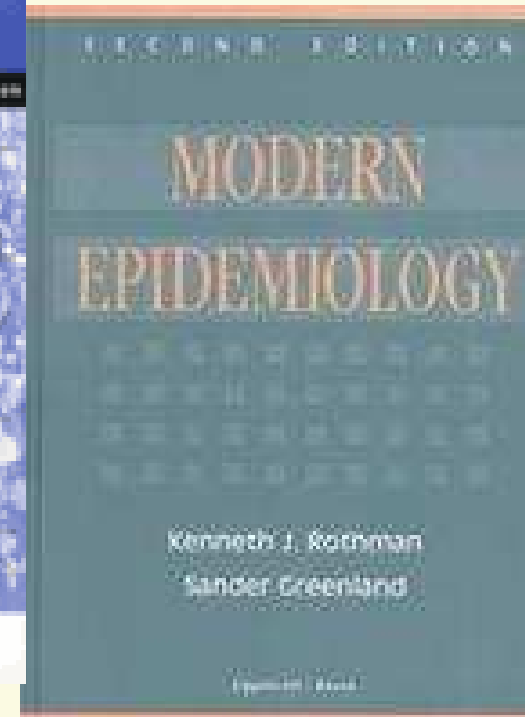
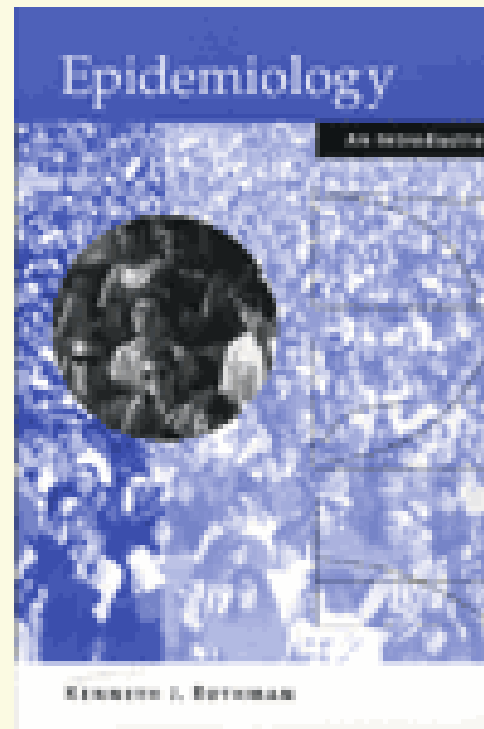
Сър Остин Брадфорд Хил

Епидемиолозите, първи установили връзката
между тютюнопушенето и рака на белия дроб

Епидемиолози на ХХ в.

Проф. Кенет Ротман , автор на
“Въведение в епидемиология” и
“Модерна епидемиология”

Епидемиолози на XX в.

Michael Marmot with a bargraph from the Whitehall Study

Проф. Майкъл Мармот,
автор на проучването за
връзката между социалния
статус и смъртността от
исхемична болест на сърцето

Епидемиолози на XX в.

Проф. Чарлз Хенекенс

- президент на Американското епидемиологично дружество
- автор на 3 основни учебника по епидемиология
- автор на много кохортни проучвания – проучване на здравето на лекарите, на жените, на медицинските сестри

Историческо развитие, определение и обхват на епидемиологията

 Натрупаните от епидемиологията доказателства за добра клинична практика стават основа на т.н. медицина, базирана на доказателства, развиваща се от средата на 80-те години на 20 в.

Историческо развитие, определение и обхват на епидемиологията

 Епидемиологията може да се разглежда като базирана на две основни предположения:

- 1. Човешките болести не възникват случайно**
- 2. Човешките болести се предизвикват от причини, голяма част от които са предотвратими и могат да бъдат идентифицирани чрез систематично изследване на различни популации или субгрупи от индивиди в една популация на различно място или в различно време.**

Историческо развитие, определение и обхват на епидемиологията

 Епидемиологията е наука за разпространението и причините на заболяванията сред човешките популации

МакМахон, 1970 г.

 Епидемиологията е наука за разпространенето на дадено заболяване или физиологично състояние в човешките популации и за факторите, които влияят върху това разпространение

Лилиенфелд, 1978 г.

Историческо развитие, определение и обхват на епидемиологията

 Епидемиологията е наука за разпространението и определящите фактори за свързаните със здравето състояния или събития в определени популации и за прилагането на това изучаване за контрол на здравните проблеми

Джон Ласт, 1988 г.

Историческо развитие, определение и обхват на епидемиологията

Епидемиологията има три главни цели:

1. **Описание на разпространението** и степента на здравните проблеми сред човешките популации
2. **Идентифициране на причинните /етиологичните/ фактори** в патогенезата на заболяванията
3. **Предоставяне на данни за организирането и провеждането на промоция на здравето и профилактика** на заболяванията и определяне на общественно-здравните приоритети

Историческо развитие, определение и обхват на епидемиологията

Същността на епидемиологичния подход се допълва още с:

- 4. Проучване на естествения ход на заболяването при индивиди и групи /клинична епидемиология/**
- 5. Планиране и разпределение на здравните услуги и оценка на тяхната ефективност**

Постижения на епидемиологията

- 📄 Теория на епидемиологичния преход
- 📄 Установяване на причинно-следствени връзки (тютюнопушене и рак на белия дроб, рак на костите и радиация, тератогенен ефект на вирусите, токсичен ефект на медикаменти, химикали)
- 📄 Сnižаване и елиминиране на някои инфекциозни заболявания

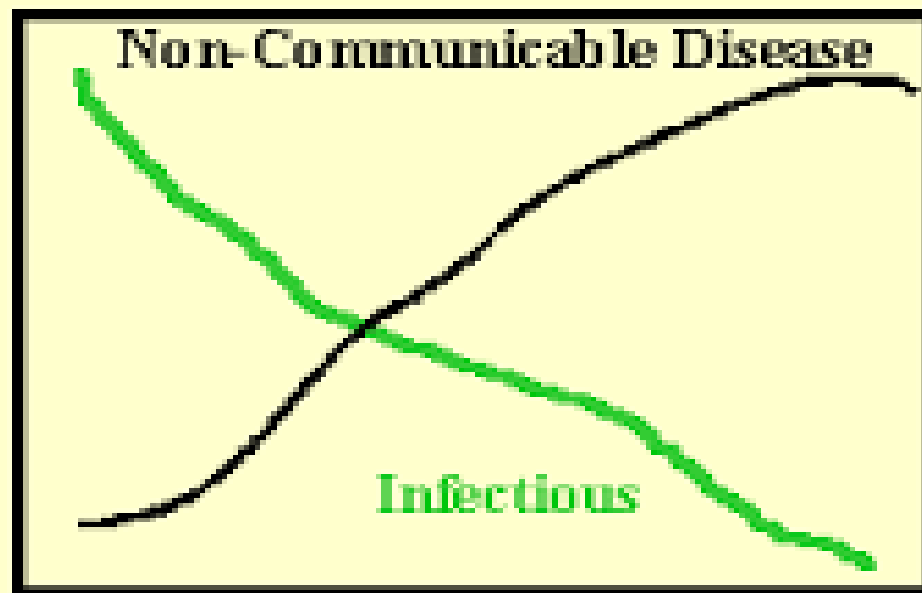
Теория на епидемиологичния преход (Abdel Omran, 1971)

Разглежда промените в заболяемостта и смъртността през вековете до наши дни, които преминават през следните фази:

- 📄 Фаза на глад и епидемии
- 📄 Фаза на отдръпване на пандемииите
- 📄 Фаза на дегенеративни и предизвикани от човека заболявания

Mortality Rates

Epidemiologic Transition

Основни понятия в епидемиологията

**РИСК - вероятност за възникване на някакво
неблагоприятно явление или събитие
/заболяване, умирање, хоспитализация и др./**

**Представя се най-често в % или в части от
единицата:**

$$20\% = 0,2$$

Оценява се като нисък, среден или висок риск

Основни понятия в епидемиологията

РИСКОВ ФАКТОР - особености на личното поведение и стила на живот, влияния от околната среда, вродени или онаследени характеристики, които увеличават вероятността за възникване на заболяване или друг нежелан резултат и които следва да бъдат предотвратявани

Основни понятия в епидемиологията

Характеристики на рисковите фактори:

📄 Конвергиращ ефект

📄 Синергистичен ефект

Експозиция на азбест	Тютюнопушене	Смъртност от рак на белия дроб
Не	Не	11/100 000
Да	Не	58/100 000
Не	Да	123/100 000
Да	Да	602/100 000

Основни понятия в епидемиологията

Характеристики на рисковите фактори:

- ❏ Отрицателен мултипликационен ефект
- ❏ Положителен мултипликационен ефект
- ❏ Модифицируемост

Основни понятия в епидемиологията

Рисковите фактори имат **различен принос за лошото здраве и умиранията:**

- ♦ фактори, свързани със стила и начина на живот - **около 50%**
- ♦ биологични и генетични фактори - **около 20%**
- ♦ екологични фактори - **около 20%**
- ♦ фактори, свързани с дейността на здравната служба - **около 10%**

Основни понятия в епидемиологията

ПОПУЛАЦИЯ - населението на дадена страна, регион или територия в дадено време;

група от лица, обединени от общи характеристики - промишлени работници, болнични пациенти, пациентите от листата на един общопрактикуващ лекар и т.н.

Основни понятия в епидемиологията

ПОПУЛАЦИЯ В РИСК - тази част от дадена популация, която е предразположена към заболяването и от която могат да възникнат новите случаи на заболяване

Участва като знаменател при изчисляване на коефициентите за честотата на болестите, поради което точното познаване на размера на популацията в риск е много важно.

Основни понятия в епидемиологията

Критерии за изключване от популацията в риск /когато едно лице не може да развие заболяването/:

- вече е болно от това заболяване или е преболедувало от заболяване с траен имунитет
- полова, възрастова или професионална принадлежност
- липса на таргетен орган
- имунизация

ПОПУЛАЦИЯ В РИСК

Популяция в риск за карцином на
тялото на матката

Жени, претърпели
хистеректомия

Основни понятия в епидемиологията

РИСКОВА ГРУПА - група от популацията, при която честотата на проявление на рисковите фактори е по-висока и вероятността за възникване на заболяване или друго неблагоприятно здравно събитие е по-висока от останалите

Рисков подход - управленческо средство за повишаване ефективността на здравните услуги, чрез приоритетно разпределение на ограничените ресурси за нуждаещите се пропорционално на нуждата

Основни понятия в епидемиологията

ЕКСПОЗИЦИЯ - количеството на фактора, който въздейства върху дадена група /понякога се употребява като синоним на фактора или на въздействието му/

ЕКСПОНИРАНИ ЛИЦА - лицата, изложени на въздействието на определен фактор с негативен или позитивен ефект

НЕЕКСПОНИРАНИ ЛИЦА - лица, които не са изложени на въздействието на даден фактор

Измерване на здравето и болестта

Епидемиологията е наука, която работи с количества и изисква точни дефиниции на това, което ще се измерва - здраве, болест, друг здравен резултат или рисков фактор

Необходими са точни критерии за наличието или отсъствието на заболяване, които разграничават добре преходните състояния между норма и отклонение от нормата. Критериите трябва да са приемливи, приложими, точни и валидни, като за целите на епидемиологичните сравнения трябва да са ползвани едни и същи критерии

Измерване на честотата на заболяванията

Използват се:

☞ абсолютен брой случаи

☞ коефициенти за честота

☞ пропорции

☞ съотношения

Измерване на честотата на заболяванията

АБСОЛЮТЕН БРОЙ СЛУЧАИ

- + описва цялостния размер на здравния проблем в популацията
- + може да опише краткотрайни тенденции на заболяванията
- + използва се при планиране на здравните ресурси в общността
- не свързва размера на популацията и времевия период с броя случаи, поради което не може да се използва за сравнения

АБСОЛЮТЕН БРОЙ СЛУЧАИ - пример

попул. А - за 1 г. 50 случая на хепатит А

попул. В - за 1 г. 100 случая на хепатит А

**Популация В има 2 пъти повече случаи на
заболяване /двукратно по-висока честота?/**

население на попул. А - 5000 лица

население на попул. В - 10000 лица

честотата на хепатит А в попул. А е 10 на 1000

честотата на хепатит А в попул. В е 10 на 1000

Честотата на заболяването е еднаква.

Измерване на честотата на заболяванията

Коефициенти за честота /интензивни показатели/ - измерват честотата на дадено явление, като свързват абсолютния брой случаи с размера на популацията.

Всеки коефициент има задължително:

 числител

 знаменател

 времево измерение

 множител

Коефициент за честота:

Числител - абсолютен брой случаи от даденото явление, напр.

📄 брой лица, развили заболяване за определен период

📄 брой умрели лица

📄 брой хоспитализирани лица

📄 брой живородени деца

Коефициент за честота:

Знаменател – популацията в риск:

☞ Цялата популация

☞ Подгрупи от популацията обусловени по полов, възрастов, професионален признак

Измерване на честотата на заболяванията

Коефициент за честота:

$$\frac{\text{Брой случаи от изучаваното явление}}{\text{популация в риск}} \times 10^n$$

Коефициент за честота:

Мярката за време обикновено е 1 календарна година и осъществява връзката между числителя и знаменателя.

Множителят е най-често 1000 и коефициентът за честота е измерен в промили (‰).

Колкото по-рядко е едно явление, толкова по-голям множител се предпочита, за да се получи цяло, лесно за възприемане число -

напр. 2-4 сл. на 100000 се възприема по-лесно от 0,02-0,04 сл. на 1000

Пропорции /структурни, екстензивни показатели/:

Характеризират вътрешната структура на едно явление по определен признак - пол, възраст, професионална принадлежност и др.

Общият брой случаи се приема за 100 % и се определят относителните дялове на отделните разновидности на изучавания признак

$$\frac{\text{часть}}{\text{цело}} \times 100 \%$$

Имат по-ниска познавателна стойност.

Съотношения:

Съотнасят чрез просто делене две отделни и различаващи се количества, без връзка помежду им:

числител

знаменател

напр. жени/мъже

лекари/население

болнични легла/население

Болестност /Prevalence/

Измерва честотата на **съществуващите** заболявания сред дадена популация:

 в точно определен момент и се нарича **моментна болестност**

 за определен период и се нарича **периодна болестност**

Моментна болестност /Point prevalence/

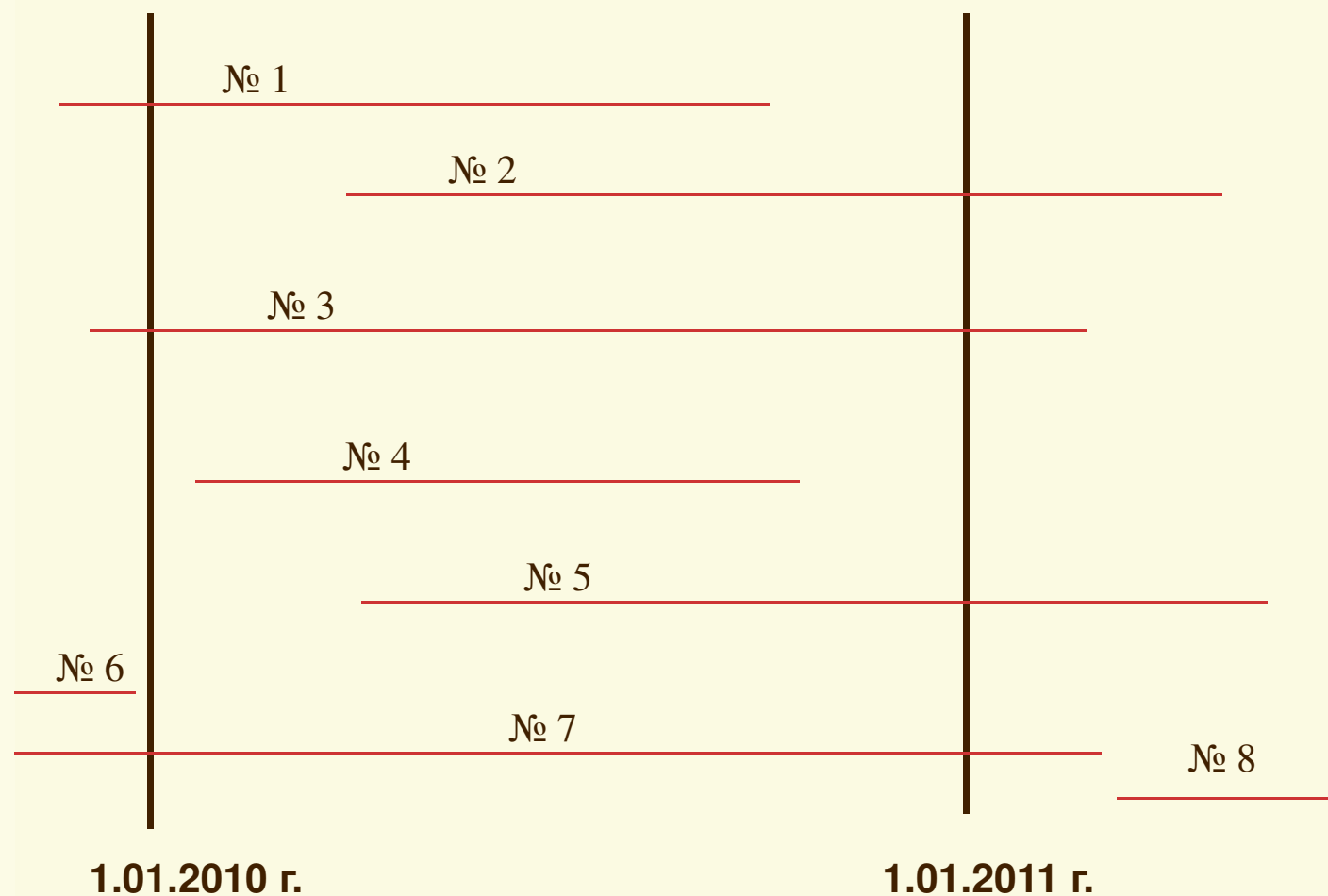
Статична мярка, моментна снимка на честотата на заболяванията

Измерва се едновременно, при срезови проучвания

Често използвана мярка за оценка на общественото здраве

$$\frac{\text{брой съществуващи заболяв. в определен момент}}{\text{размер на популацията в риск в същия момент}} \times 10^n$$

Болезнoст /Prevalence/

Периодна болестност /Period prevalence/

Измерва броя лица със заболяване в началото на периода плюс нововъзникналите случаи, отнесени към средната численост на популацията в риск за периода

Описва добре здравния проблем и се прилага за оценка на здравните потребности

Използва се при планиране и разпределяне на здравната помощ и здравните ресурси

брой регистрирани заболяв. в определен период

размер на популацията в риск в същия период $\times 10^n$

Периодна болестност /Period prevalence/

Болестността нараства при:

- ↑ по-голяма продължителност на заболяването
- ↑ по-нисък леталитет на заболяването
- ↑ медицински технологии, повишаващи преживяемостта на болните
- ↑ увеличаване на новите случаи поради нарастване на рисковите фактори или подобряване на диагностиката
- ↑ имиграция на болни лица
- ↑ емиграция на здрави лица

Периодна болестност /Period prevalence/

Болестността намалява при:

- ↓ по-висок леталитет на заболяването
- ↓ медицински технологии, водещи до пълно излекуване на случаите
- ↓ намаляване на новите случаи
- ↓ имиграция на здрави лица от други места
- ↓ емиграция на болни лица

Заболяемост /Incidence/

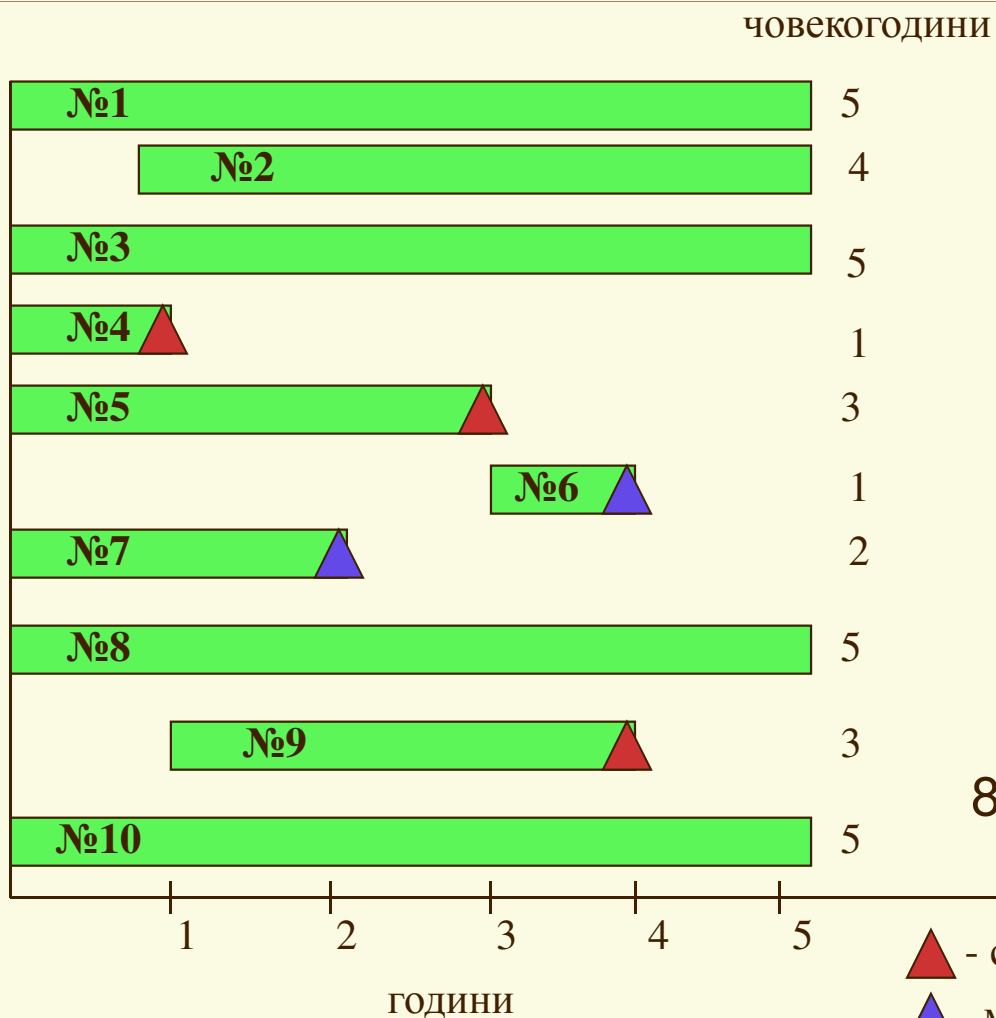
Измерва честотата на възникване на нови случаи през даден период в дадена популация

брой нови случаи на заболяване през даден период
сума от индивидуалното време в риск на $\times 10^n$
членовете на популацията в риск

Мерните единици винаги включват времево измерение: човеко-години, човеко-месеци и т.н.

Заболѣемост в динамична популация

Общо време в риск
= 34 човеко-години

Брой случаи = 3

Заболѣемост

$I = (3/34) \times 1000 =$
80 на 1000 човеко-год.

▲ - случай на заболяване

▲ - мигрирал

Заболяемост /Incidence/

Коефициентът за заболяемост отразява непосредствената сила на рисковия фактор да предизвика заболяване.

Промените в заболяемостта отразяват еднопосочно промените в разпространението или количеството на рисковия фактор.

Кумулативна заболяемост /Cumulative incidence/

Измерва честотата на нововъзникналите случаи на заболяване във фиксирана популация.

Мярка е за индивидуалия риск на лицата от популацията да заболели от съответното заболяване през определения период.

брой нови случаи на забол. за определен период $\times 10^n$
размер на популацията в риск в началото
на периода

Взаимовръзка между различните измерители

Болестността /P/ е свързана с нивото на заболяемост /I/ и със средната продължителност на заболяването /D/:

$$P = I \times D$$

Кумулативната заболяемост /CI/ може да се изчисли при ниска заболяемост или кратък период от време по формулата:

$$CI = I \times D$$

Сравняване на честотата на възникване на заболяванията

- **Епидемиологичният процес започва с измерване на честотата на болестите в популациите**
- **Следваща стъпка, за да се направи заключение за причинност е сравняването на честотата на възникване на заболяванията в две или повече групи, които се различават по своята експозиция**
- **Това могат да са експонирани и неекспонирани лица или само експонирани лица с различна доза на експозицията**

Сравняване на честотата на възникване на заболяванията

Сравняването може да бъде абсолютно и относително.

АБСОЛЮТНО СРАВНЯВАНЕ - показва *с колко е по-висока заболяемостта* сред експонираните лица в сравнение с неекспонираните

ОТНОСИТЕЛНО СРАВНЯВАНЕ - показва *колко пъти е по-голяма вероятността* експонираните лица да развият заболяване в сравнение с неекспонираните

Четирикратна таблица

Заболяване → Експозиция ↓	Със заболяване	Без заболяване	Общо
Експонирани	a	b	a + b
Неекспонирани	c	d	c + d
Общо	a + c	b + d	a+b+c+d

**Мерки за абсолютно сравняване на
честотата на заболяванията
РИСКОВА РАЗЛИКА /RD/**

**/Допълнителен риск, свръх риск, атрибутивен
риск на експонираните/**

Измерва допълнителната заболяемост, която се наблюдава в групата на експонираните лица вследствие действието на проучвания рисков фактор, т.е измерва допълнителния риск, който имат експонираните лица в сравнение с неекспонираните в резултат на наличието на фактора

$$RD = I_e - I_o = CI_e - CI_o$$

**Мерки за абсолютно сравняване на
честотата на заболяванията
РИСКОВА РАЗЛИКА /RD/**

$$RD = I_e - I_o = CI_e - CI_o$$

Пример:

$I_e = 330$ на 100 000 човеко-години

$I_o = 30$ на 100 000 човеко-години

$RD = I_e - I_o = 330 - 30 = 300$ на 100 000 човеко-год.

Допълнителната заболяемост /допълнителния
риск/ от карцином на белия дроб при пушачите
вследствие на тютюнопушенето е 300 на 100000
човеко-год., *при условие че сравняваните групи не
се различават по други фактори*

**Мерки за абсолютно сравняване на
честотата на заболяванията
РИСКОВА РАЗЛИКА /RD/**

**Рисковата разлика е мярка за степента на
обществено-здравния проблем.**

**Показва броя заболявания сред експонираните,
дължащ се на действието на рисковия
фактор**

ЕТИОЛОГИЧНА ФРАКЦИЯ НА ЕКСПОНИРАНИТЕ /EF/

Измерва *делът на заболяванията сред експонираните лица, дължащ се на действието на рисковия фактор.*

Показва каква част от заболяванията сред експонираните би могла да се предотврати, ако се премахне този фактор.

$$EF = \frac{I_e - I_o}{I_e} \times 100; \quad \frac{CI_e - CI_o}{CI_e} \times 100$$

ЕТИОЛОГИЧНА ФРАКЦИЯ НА ЕКСПОНИРАНИТЕ /EF/

$$EF = \frac{I_e - I_o}{I_e} \times 100 ; \quad \frac{CI_e - CI_o}{CI_e} \times 100$$

Пример:

$$EF = \frac{330 - 30}{330} \times 100 = 91\%$$

Ако се отстрани тютюнопушенето като рисков фактор, биха се предотвратили 91% от заболяванията от рак на белия дроб сред пушачите, или *91% от карциномите на белия дроб сред пушачите се дължат на тютюнопушенето.*

ЕТИОЛОГИЧНА ФРАКЦИЯ НА ЕКСПОНИРАНИТЕ /EF/

- Измолзва се при определяне на приортетите в общественото здраве
- Показва вероятния ефект върху експонираните лица от елиминирането на рисковия фактор

ПОПУЛАЦИОНЕН АТРИБУТИВЕН РИСК /PAR/

Измерва *делът на заболяванията сред цялата популация, дължащ се на действието на рисковия фактор*. Показва каква част от заболяванията сред цялата популация би могла да се предотврати, ако се премахне този фактор.

$$PAR = \frac{I_p - I_o}{I_p} \times 100; \quad \frac{CI_p - CI_o}{CI_p} \times 100$$

ПОПУЛАЦИОНЕН АТРИБУТИВЕН РИСК /PAR/

$$PAR = \frac{I_p - I_o}{I_p} \times 100 = \frac{CI_p - CI_o}{CI_p} \times 100$$

Пример: $I_p = 120$ на 100 000 човеко-год.
 $I_o = 30$ на 100 000 човеко-год.

$$PAR = \frac{120 - 30}{120} \times 100 = 75\%$$

При отстраняване на тютюнопушенето заболяемостта от рак на белия дроб в цялата популация ще намалее със 75%.

ПОПУЛАЦИОНЕН АТРИБУТИВЕН РИСК /PAR/

 Използва се при определяне на общественно-здравните приоритети по отношение на здравето на цялата популация.

ОТНОСИТЕЛНО СРАВНЯВАНЕ

Относителен риск /RR/

Относителното сравняване описва количествено силата на връзката между експозицията и заболяването

Относителният риск е мярка, изчислявана при *кохортни проучвания* като отношение на заболяемостта /кумулятивната заболяемост/ сред експонираните към тази на неекспонираните.

$$RR = \frac{I_e}{I_o} = \frac{CI_e}{CI_o}$$

ОТНОСИТЕЛНО СРАВНЯВАНЕ

Относителен риск /RR/

$$RR = \frac{I_e}{I_o} = \frac{CI_e}{CI_o}$$

Относителният риск показва колко пъти е по-голяма вероятността /рискът/ едно експонирано лице да развие заболяване в сравнение с едно неекспонирано лице.

Пример: $RR = \frac{330}{30} = 11$

11 пъти е по-голям рискът едно лице-пушач да развие рак на белия дроб в сравнение с един непушач.

ОТНОСИТЕЛНО СРАВНЯВАНЕ

Относителен риск /RR/

$$RR = \frac{I_e}{I_o} = \frac{CI_e}{CI_o}$$

RR = 1 - факторът не действа

RR > 1 - факторът е рисков

RR < 1 - факторът е протективен

RR може да варира от 0 до безкрайност

RR = 1 до 1,5 - връзката е слаба

RR = 1,5 до 3 - връзката е умерена

RR = над 3 - връзката е силна

ОТНОСИТЕЛНО СРАВНЯВАНЕ

Odds ratio /OR/

Когато липсват данни за популацията в риск, не може да се изчисли заболяемостта и съответно е невъзможно определянето на относителния риск.

Такава ситуация съществува при проучванията от типа случай-контрола, при които като мярка за силата на връзката се изчислява **ODDS RATIO или съотношение на две допълващи се вероятности. Odds ratio има същия смисъл и се тълкува по същия начин, както относителния риск.**

ОТНОСИТЕЛНО СРАВНЯВАНЕ

Odds ratio /OR/

Заболяване → Експозиция ↓	Със заболяване	Без заболяване	Общо
Експонирани	a	b	a + b
Неекспонирани	c	d	c + d
Общо	a + c	b + d	a+b+c+d

$$OR = \frac{a \times d}{b \times c}$$

ОТНОСИТЕЛНО СРАВНЯВАНЕ

Odds ratio /OR/

Заболяване → Експозиция ↓	Със заболяване	Без заболяване	Общо
Пушачи	70	300	370
Непушачи	30	700	730
Общо	100	1000	1100

$$OR = \frac{a \times d}{b \times c} = \frac{70 \times 700}{300 \times 30} = 5,4$$